

ชื่อเรื่อง โครงการศึกษารูปแบบและกระบวนการเลี้ยงดูเด็กวัยร่นของครอบครัวที่เหมาะสม
กรณีบ้านนาสี บ้านขาม บ้านศรีวิไล บ้านนาคิม ตำบลนาสี อำเภอสุวรรณคูหา
จังหวัดหนองบัวลำภู”

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สถานการณ์ปัญหา ปัจจัย เงื่อนไข ข้อจำกัด และผลกระทบในการเลี้ยงดูเด็กวัยร่นของครอบครัวตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาบทเรียน และกระบวนการเลี้ยงดูเด็กวัยร่นของครอบครัวในชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 3) เพื่อหารูปแบบและกระบวนการเลี้ยงดูเด็กวัยร่นของครอบครัวที่เหมาะสม โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ข้อมูล เอกสาร แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เวทีประชุม และการสนทนากลุ่ม โดยเก็บข้อมูลจาก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้อาวุโสในชุมชน สถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ ร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่าเด็กวัยร่น ในพื้นที่บ้านนาสี บ้านขาม บ้านศรีวิไล และบ้านนาคิม จำนวน 224 คน เป็นชาย 102 คน และหญิง 122 คน และพ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวน 230 คน

จากการศึกษาบริบทชุมชนพบว่ากระบวนการเลี้ยงดูลูกของชุมชนแบ่งได้เป็น 3 ยุค คือ

1. ยุคเก่า (ก่อน พ.ศ. 2529) คนสมัยนั้นอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเครือญาติ แต่ละครอบครัว จะทำการเกษตรเพื่อยังชีพ เอื้อเฟื้อ พึ่งพาอาศัยกัน เรียนรู้และเล่นอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ลูกจะใช้เวลา ส่วนใหญ่อยู่กับพ่อแม่ พ่อแม่ผู้ปกครองมีเวลาในการดูแลลูกจะสอนลูกด้วยการปฏิบัติจริง ลูกจึงมีทักษะ ชีวิต หาเลี้ยงครอบครัวได้ เด็กเคารพผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสั่งสอน

2. ยุคพัฒนา (พ.ศ. 2530 – 2537) เมื่อความเจริญเข้ามาถึงชุมชนการเลี้ยงดูก็เปลี่ยนมา เป็นพึ่งเทคโนโลยีมากขึ้น ครอบครัวก็เป็นแบบปัจเจกมากขึ้น แข่งขันมากขึ้นมีเงินเข้ามาเป็นสื่อกลางใน การแลกเปลี่ยนในสิ่งที่ต้องการ พ่อแม่ออกไปเริ่มออกไปทำงานต่างถิ่น เริ่มมีการรับวัฒนธรรมจาก ภายนอก เพราะได้ไปพบเจอจากภายนอก มีไฟฟ้า มีถนนเข้าถึงหมู่บ้าน มีโทรทัศน์ เด็กเริ่มหันไปสนใจสื่อ ที่เข้าถึงชุมชน เริ่มมีการเลียนแบบ และอยากรู้ อยากเห็นของจริง เริ่มส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษา แต่ ยังคงสอนลูกหลานให้เคารพผู้ใหญ่ สอนให้ทำการเกษตรตามครอบครัว เมื่อออกร้อนไปจะได้เลี้ยง ครอบครัวได้ พ่อแม่ผู้ปกครองมีเวลาในการดูแลลูกน้อยลง ความรู้ในการเลี้ยงดูแลก็เป็นคนละชุด

3. ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (พ.ศ. 2538 – ปัจจุบัน) เป็นยุคที่มีความเจริญทางด้าน เทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การเดินทางสะดวก สังคมมีความเป็นปัจเจกสูง พ่อแม่ต้องหาเงินมาส่งเสีย ลูกจนบางครั้งปล่อยลูกให้อยู่ลำพังหรืออยู่กับญาติ ในปัจจุบันรูปแบบวิธีในการเลี้ยงดูของชุมชนบ้านนาสี บ้านขาม บ้านศรีวิไล และบ้านนาคิม พบว่า ส่วนใหญ่เลี้ยงลูกในรูปแบบตามใจ คิดเป็นร้อยละ 45.65 รองลงมาคือการเลี้ยงดูในรูปแบบประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 27.82 รองลงมาอีกคือการเลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลย คิดเป็นร้อยละ 13.47 และการเลี้ยงดูในรูปแบบเผด็จการ คิดเป็นร้อยละ 13.04

จากการเลี้ยงดูส่งผลให้เกิดปัญหาของเด็กวัยร่นตามมา ได้แก่ การดื่มสุรา สูบ บุหรี่ รองลงมาคือการใช้โทรศัพท์มือถือโดยไม่จำเป็น รองลงมาคือเด็กวัยร่นสมัยนี้ไม่เข้าวัด มีพฤติกรรมที่

ก้าวร้าวมากขึ้นและขาดความเคารพผู้ใหญ่ เกรรพกฎระเบียบ ปัญหาเหล่านี้มาจากปัจจัยในการเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นที่ไม่เหมาะสม

ปัจจัยการเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่ทำให้พฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นแตกต่างกัน พบว่ามีอยู่ 3 ปัจจัย คือ

1) **ความรู้ของพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูลูก** พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้ไม่เพียงพอตามไม่ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลง

2) **เศรษฐกิจครอบครัว** ที่ต้องเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ออกไปทำงานเพื่อหาเงินทำให้ห่างลูก ปลอมให้ลูกอาศัยอยู่ตามลำพังหรืออยู่กับญาติ ขาดการอบรมสั่งสอน

3) **ปัจจัยค่านิยมด้านการศึกษา** เนื่องจากตนเองไม่มีปริญญาบัตร จึงนิยมให้ลูกเรียนในระบบการศึกษา สิ่งที่พบคือ เด็กคนไหนที่ได้เรียนสูงขึ้นก็จะได้ทำงานในหน่วยงานต่างๆ พนักงานบริษัทหรืออย่างน้อยที่สุดเข้าไปเป็นลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสี จึงเกิดค่านิยมเข้าเรียนในสถาบันการศึกษา พ่อแม่จึงปลูกฝังแกมบังคับให้ลูกแข่งขันด้านการเรียนมาตั้งแต่เด็กพอโตขึ้นเด็กสร้างความกดดัน เมื่อลูกไม่เรียนก็ดูต่ำจนเด็กบางคนหันเหไปในทางเกเรเพราะรับความกดดันจากพ่อแม่ไม่ได้

แนวทางแก้ไขปัญหา

ในระดับครอบครัว พ่อแม่ต้องตระหนักและเข้าใจลูกให้มากขึ้น โดยการสร้างการเรียนรู้ในการดูแลลูกในชุมชน ส่วนในระดับชุมชนต้องสร้างพื้นที่ทางสังคมให้เด็กได้แสดงออกหรือทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีผู้ใหญ่สนับสนุนและจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เด็กมีบทบาทในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม เช่นการแข่งขันกีฬา การให้เด็กวัยรุ่นทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน ชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆ จึงควรส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และให้เยาวชนเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาเยาวชนต่อไป

สิ่งที่เกิดขึ้นหลังการวิจัยคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาสีมีข้อบัญญัติในการแก้ไขปัญหาคอร์คั่ว เด็กและเยาวชน ได้แก่ โครงการครอบครัวอบอุ่น และโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่ให้ผู้ปกครอง และเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ